

Sygn. akt I C 2174/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

12 października 2020 roku

Sąd Rejonowy dla W. M.w W., I Wydział Cywilny
w składzie:

Przewodniczący: asesor sądowy Łukasz Baranowski

Protokolant: sekretarz sądowy Monika Marjańska

po rozpoznaniu 18 września 2020 roku w W. na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W.

przeciwko Skarbowi Państwa – Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego

o zapłatę kwoty 63.450,00 zł wraz z odsetkami

I. oddala powództwo

II. zasądza od powoda (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. na rzecz powoda Skarbu Państwa – Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego z siedzibą w W. kwotę 5.400,00 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu .

Sygn. akt I C 2174/19 upr.

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w W.

z 12 października 2020 roku

Pozwem z dnia 12 listopada 2019 r. (data prezentaty Sądu), wniesionym do Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W., reprezentowany przez pełnomocnika, będącego adwokatem, wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa – Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego kwoty 63.450,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 11 stycznia 2019 r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że zawarł z pozwanym w dniu 1 sierpnia 2018 r. 5 umów, których przedmiotem była sprzedaż i dostawa pojazdów marki F., w tym 5 sztuk pojazdów F. (...), 240 KM na podstawie umowy (...). Po podpisaniu umów okazało się, iż (...) sp. z o.o. wycofał ze swojej oferty silniki 2.0 E., 240 KM, czego powód nie mógł przewidzieć. Powód poinformował pozwanego, że wobec powyższego nie będzie w stanie zrealizować umowy z przyczyn przez siebie niezawinionych. Ostatecznie powód dostarczył pozwanemu jeden pojazd w wykonaniu umowy (...). Wobec niewykonania świadczenia przez powoda w pozostałym zakresie, pozwany częściowo odstąpił od umowy z winy powoda i naliczył karę umowną w wysokości 63.450,00 zł. Następnie pozwany potrącił powyższą karę umowną z wynagrodzenia przysługującego powodowi z tytułu pozostałych umów łączących strony. W ocenie powoda pozwany niesłusznie naliczył karę umowną, ponieważ po wycofaniu z oferty przez (...) sp. z o.o. silników E., 240 KM świadczenie było niemożliwe do zrealizowania, a ponadto pozwany nie poniósł żadnej szkody.

(pozew – k. 3-7)

W dniu 3 stycznia 2020 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, XIV Wydział Cywilny w sprawie o sygnaturze akt XIV C 2391/19 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, nakazując pozwanemu zapłatę kwoty dochodzonej pozwem oraz kwotę 6.790,00 zł kosztów procesu.

(nakaz zapłaty z dnia 3 stycznia 2020 r. – k. 99)

W dniu 3 lutego 2020 r. pozwany Skarb Państwa – Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, reprezentowany przez pełnomocnika, będącego radcą prawnym, wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty. Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a także o przekazanie sprawy do Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w W..

Uzasadniając swoje stanowisko, pozwany wskazał, że powód nie wykonał w sposób prawidłowy umowy nr (...), przez co pozwany częściowo odstąpił od umowy z winy powoda. W związku z powyższym, pozwany miał prawo, a biorąc pod uwagę, że jest jednostką sektora finansów publicznych, także obowiązek naliczenia kary umownej. Ponadto, wobec wymagalnego roszczenia powoda z tytułu wynagrodzenia, uwzględniając zgodę powoda, miał prawo dokonać potrącenia kary umownej z wynagrodzeniem przysługującym powodowi.

(sprzeciw od nakazu zapłaty – k. 101-108)

Postanowieniem z dnia 24 lutego 2020 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, XIV Wydział Cywilny w sprawie o sygnaturze akt XIV C 2391/19 stwierdził swoją niewłaściwość miejscową i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu dla Warszawy-Mokotowa w W..

(postanowienie z dnia 24 lutego 2020 r. – k. 143)

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

W dniu 29 czerwca 2018 r. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego skierowała do potencjalnych wykonawców, w tym do (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W., zaproszenie do składania ofert w sprawie 13/BL/2018/III. Do zaproszenia dołączono Dokumentację Warunków Wykonania Zamówienia (...) wraz z załącznikami. Przedmiotem zamówienia była dostawa 4-5 sztuk pojazdów segmentu D, o nadwoziu typu S., L., H., z silnikiem benzynowym (...), min. 218 koni mechanicznych, 5-osobowych, 4-5 drzwiowych z automatyczną skrzynią biegów. Pojazdy miały być dostarczone w terminie 10 tygodni od podpisania umowy. Pojazdy będące przedmiotem zamówienia miały być fabrycznie nowe, wyprodukowane w 2018 r., nie będące przedmiotem ekspozycji lub użytkowania.

(dowody: zaproszenie do złożenia oferty wraz z (...) oraz załącznikami – k. 116-125, e-mail z zaproszeniem powoda do składania oferty – k. 126)

W odpowiedzi na zaproszenie, powód złożył ofertę w sprawie 13/BL/2018/III w dniu 6 lipca 2018 r. Powód zaoferował realizację zamówienia poprzez sprzedaż 5 pojazdów marki F. (...), 2.0. EcoBoost, 240KM, A6, T., 5D w cenie 103.170,73 zł netto za każdy z pojazdów. Łączna wartość oferty wynosiła 634.500,00 zł brutto.

(dowód: oferta powoda w sprawie 13/BL/2018/III – k. 111-114)

W toku postępowania pozwany otrzymywał zapytania od potencjalnych dostawców w kwestii możliwości wydłużenia terminu dostawy w związku ze zmianami dotyczącymi wprowadzania na rynek silników z nową normą emisji spalin EURO 6.2. lub w zakresie możliwości zmian mocy silnika. Powód zadał jedynie pytanie dotyczące możliwości wprowadzenia zmian w postanowieniach umownych w zakresie ustalania wymiaru kar umownych za opóźnienie. W odpowiedzi na zapytania potencjalnych wykonawców, pozwany przedłużył termin składania ofert oraz termin realizacji zamówienia.

(dowody: odpowiedź na zapytania wykonawców z dnia 4 lipca 2018 r. – k. 127, zapytania potencjalnych wykonawców, w tym pytanie powoda – k. 128-130, zeznania świadka Ł. S. – k. 174)

Wobec wybrania oferty powoda jako najkorzystniejszej, strony w dniu 1 sierpnia 2018 r. zawarły 5 umów na dostawę samochodów w poszczególnych segmentach: umowę nr (...), umowę nr (...), umowę nr (...), umowę nr (...), umowę nr (...).

(dowody: umowy zawarte między stronami w dniu 1 sierpnia 2018 r. – k. 11-40)

Przedmiotem umowy nr (...) była sprzedaż oraz dostarczenie fabrycznie nowych pojazdów marki F. (...). EcoBoost 240 KM, A6, T., 5D w wersji wyposażenia zgodnie ze złożoną ofertą w ilości 5 sztuk (§ 1). Za realizację umowy pozwany miał zapłacić powodowi wynagrodzenie w wysokości 634.500,00 zł brutto, przy czym wynagrodzenie za dostarczenie jednego pojazdu wynosiło 126.900,00 zł brutto (§ 2). Powód zobowiązał się dostarczyć pojazdy w terminie 12 tygodni od dnia podpisania umowy do miejsca wskazanego przez pozwanego na terenie W. (§ 4). W przypadku przekroczenia terminu dostarczenia pojazdu powód miał zostać obciążony karą umowną w wysokości 0,5% wartości wynagrodzenia za każdy dzień opóźnienia (§ 6 ust. 2). Pozwany mógł zażądać zapłaty kary umownej w wysokości 10% wartości wynagrodzenia w przypadku odstąpienia w całości bądź w części od umowy przez którąkolwiek ze Strony przyczyn leżących po stronie wykonawcy (§ 6 ust. 4). Łączna wysokość kar umownych nie mogła przekroczyć 50% wartości wynagrodzenia brutto (§ 6 ust. 7). Strony nie ponosiły odpowiedzialności za niewykonanie lub nieprawidłowe wykonanie umowy z powodu siły wyższej, czyli zdarzenia, którego wystąpienie jest niezależnie od Strony i któremu nie można zapobiec przy zachowaniu należytej staranności, w szczególności do tego rodzaju zdarzeń zaliczyć można: wojny, stany nadzwyczajne, klęski żywiołowe, epidemie, ograniczenia związane z kwarantanną, rewolucje, zamieszki, strajki itp. Niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy wynikające z niewykonania zobowiązań wobec powoda przez jego kooperantów nie stanowiło siły wyższej (§ 6 ust. 9). Każdej ze Stron przysługiwało prawo odstąpienia od umowy na zasadach przewidzianych w Kodeksie cywilnym, a pozwanemu także w przypadku, gdy powód będzie wykonywał przedmiot umowy nienależycie, a w szczególności nie dotrzyma terminu przewidzianego na realizację umowy, przy czym w takim przypadku odstąpienie od umowy następowało będzie w oparciu o pisemne oświadczenie, które powinno być pod rygorem nieważności złożone powodowi w formie pisemnej wraz z uzasadnieniem, w terminie 14 od dnia powzięcia przez pozwanego wiadomości o wystąpieniu przesłanki uzasadniającej odstąpienie (§ 6 ust. 12)

(dowód: umowa nr (...) – k. 17-22)

Z końcem lipca 2018 r. (...) sp. z o.o. wycofał ze swojej oferty silniki 2.0 EcoBoost, 240KM z uwagi na wejście w życie nowej regulacji emisji spalin EURO 6.2. Powód poinformował o powyższym pozwanego w wiadomości e-mail w dniu 10 sierpnia 2018 r. W wiadomości powód zaproponował dostarczenie pojazdów o niższej mocy silnika. Od dnia złożenia oferty do dnia podpisania umowy powód nie zgłaszał pozwanemu jakichkolwiek ewentualnych trudności w realizacji swojego zobowiązania.

(dowody: wiadomość e-mail powoda z dnia 10 sierpnia 2018 r. - k. 41, zeznania świadka Ł. S. – k. 174, zeznania świadka D. S. – k. 173 v.)

Pozwany pismem z dnia 17 sierpnia 2018 r. zwrócił się do powoda o zajęcie stanowiska w sprawie i udzielenie informacji w zakresie czasu powzięcia przez powoda informacji od producenta oraz sposobu realizacji umowy nr (...). W dniu 22 sierpnia 2018 r. powód otrzymał od (...) Sp. z o.o. oświadczenie, że w związku z niespełnieniem normy emisji spalin EURO 6.2. z końcem lipca 2018 r. zaprzestano produkcji pojazdów F. (...) z silnikami 2,0 EcoBoost, 203 i 240KM. (...) Sp. z o.o. nie był w stanie udzielić informacji czy przedmiotowe jednostki napędowe zostaną przywrócone do oferty na pojazd F. (...). O powyższym oświadczeniu powód poinformował pozwanego pismem z dnia 22 sierpnia 2018 r., ponownie proponując dostawę pojazdów z inną jednostką napędową oraz dwusprzęgłową skrzynią biegów. Ponadto powód poinformował, że zamówił pojazdy określone w umowie w dniu 1 sierpnia 2018 r., a w następnym dniu otrzymał informację od (...) Sp. z o.o., że zamówienia w tej konfiguracji nie będą mogły być zrealizowane. W odpowiedzi, pismem z dnia 24 sierpnia 2018 r. pozwany poinformował powoda, iż strony są związane umową nr (...)

na dostarczenie opisanych w niej pojazdów i nie ma możliwości na tym etapie zmiany przedmiotu umowy poprzez dostarczenie pojazdów o innej specyfikacji. Wezwał także powoda w terminie do 31 sierpnia 2018 r. do udzielenia ostatecznej informacji o możliwości wykonania przez powoda umowy.

(dowody: pisma pozwanego z dnia 17 sierpnia 2018 – k. 42, oświadczenie (...) Sp. z o.o. – k. 43, pismo powoda z dnia 22 sierpnia 2018 r. – k. 44, pismo pozwanego z dnia 24 sierpnia 2018 r. – k. 45-46, zeznania świadka Ł. S. – k. 174, zeznania świadka D. S. – k. 173)

W dniu 31 sierpnia 2018 r. powód poinformował pozwanego, iż z przyczyn od siebie niezależnych (w związku z wprowadzeniem nowej normy emisji spalin EURO 6.2.), nie jest w stanie zrealizować umowy nr (...). W związku z niemożliwością wywiązania się z umowy, powód zwrócił się z prośbą o jej rozwiązanie za porozumieniem stron bez naliczania kary umownej. W odpowiedzi, pismem z dnia 11 września 2018 r. pozwany poinformował powoda, że na podstawie § 6 ust. 12 umowy odstępuje w całości od przedmiotowej umowy w związku z przekazaniem przez powoda informacji o braku możliwości zrealizowania przedmiotu zamówienia. W związku z powyższym, pozwany w oparciu o § 6 ust. 4 przedmiotowej umowy naliczył karę umowną w wysokości 10% wynagrodzenia w wysokości 63.450,00 zł, przedstawiając powodowi notę księgową.

(dowody: pismo powoda z dnia 31 sierpnia 2018 r. – k. 47, pismo pozwanego z dnia 11 września 2018 r. wraz z notą księgową – k. 132-133)

Pismem z dnia 17 września 2018 r. powód poinformował pozwanego, iż anuluje swój wniosek o rozwiązanie umowy. W związku z tym, że Strony nie podpisały aneksu rozwiązującego umowę, powód odesłał pozwanemu notę księgową jako niezasadną i jednocześnie zadeklarował podjęcie wszelkich starań, aby wywiązać się z zawartej umowy w zadeklarowanym terminie. Pozwany w piśmie z dnia 27 września 2018 r. poinformował powoda, że podtrzymuje swoje stanowisko w sprawie w zakresie podstaw prawnych oświadczenia o odstąpieniu od umowy i naliczeniu kary umownej. Pozwany zaznaczył, że jest podmiotem zobowiązanym do stosowaniu ustawy z dnia 29 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, co zobowiązuje jego kierownictwo do realizacji wszelkich uprawnień umownych, w tym finansowych. Jednocześnie pozwany zwrócił się o przedstawienie dokumentów potwierdzających deklarację powoda, co do nowych możliwości realizacji przez powoda zobowiązania umownego w terminie 7 dni. Pismem z dnia 3 października 2018 r. pozwany wezwał do zapłaty noty księgowej z dnia 11 września 2018 r.

(dowody: pismo powoda z dnia 17 września 2018 r. – k. 48, pismo pozwanego z dnia 27 września 2018 r. – k. 49, wezwanie do zapłaty pozwanego – k. 50)

Pismem z dnia 9 października 2018 r. powód poinformował pozwanego, że posiada jeden pojazd o parametrach technicznych wskazanych w umowie. W odpowiedzi pozwany pismem z dnia 12 października 2018 r. poinformował, że wskazany pojazd jest pojazdem zarejestrowanym, co oznacza, że nie jest on pojazdem fabrycznie nowym, przez co nie spełnia warunków określonych w umowie, w związku z czym nie ma podstaw do zmiany swojego stanowiska.

(dowody: pismo powoda z dnia 9 października 2018 r. – k. 51, pismo pozwanego z dnia 12 października 2018 r. – k. 52, zeznania świadka D. S. – k. 173v.)

W dniu 25 października powód dostarczył jeden pojazd odpowiadający specyfikacji przewidzianej umową nr (...), który pozwany odebrał. Następnie, pismem z dnia 25 października 2018 r. powód poinformował pozwanego, że nie jest w stanie dostarczyć w terminie niektórych pojazdów w wykonaniu pozostałych umów w związku ze zmianami przepisów dotyczącymi emisji spalin. W piśmie z dnia 6 listopada 2018 r. powód poinformował, że zamówione pojazdy przyjechały do Polski wcześniej niż zakładał powód, a brakujące auta, z wyjątkiem F. (...) z umowy (...), są w takcie produkcji lub transportu do Polski. Pismem z dnia 8 listopada 2018 r. pozwany poinformował, że w związku z dostarczeniem jednego pojazdu, pozwany cofnął oświadczenie z dnia 11 września 2018 r. o odstąpieniu od umowy, jedynie w części dotyczącej dostarczenia jednego pojazdu. W związku z realizacją umowy pozwany anulował notę księgową z dnia 11 września 2018 r. Jednocześnie pozwany naliczył karę umowną w wysokości wynagrodzenia określonego w umowie za jeden dzień opóźnienia. Kwota z tytułu kary umownej wyniosła 3.172,50

zł. Tym samym pismem, pozwany poinformował, że z tytułu częściowego odstąpienia od umowy z przyczyn leżących po stronie powoda, pozwany nadal jest uprawniony do kary umownej w wysokości 10% wynagrodzenia, tj. w wysokości 63.450,00 zł. Pozwany jednocześnie wezwał powoda do zapłaty powyższych kar umownych w terminie 7 dni, załączając do pisma noty księgowe.

(dowody: okoliczność bezsporna, pismo powoda z dnia 25 października 2018 r. – k. 53, pismo powoda z dnia 6 listopada 2018 r. – k. 135, pismo pozwanego z dnia 8 listopada 2018 r. wraz z notami księgowymi – k. 54-56)

W związku z częściowym wykonaniem umów z dnia 1 sierpnia 2018 r., powód wystawił faktury VAT tytułem zapłaty wynagrodzenia. Następnie pismem z dnia 19 listopada 2018 r. powód zwrócił się do pozwanego, aby nie karać go finansowo za odstąpienie nie z jego winy od podpisanych umów. Jednocześnie pozwany upoważnił pozwanego, w przypadku podtrzymania przez pozwanego stanowiska w sprawie kar umownych, do dokonania potrącenia naliczonych kar umownych z kwotami wynikającymi z faktur za dostarczone samochody. W odpowiedzi, pismem z dnia 22 listopada 2018 r., pozwany złożył oświadczenie o potrąceniu kar umownych na podstawie art. 498 k.c., w tym kar umownych naliczonych w związku z umową nr (...).

(dowody: faktury VAT – k. 57-90, pismo powoda z dnia 19 listopada 2018 r. – k. 91, oświadczenie o potrąceniu kar umownych – k. 92)

Pismem z dnia 27 grudnia 2018 r. powód wezwał pozwanego do zwrotu naliczonych i potrąconych kar umownych, podnosząc, że kwoty kar umownych zostały naliczone i potrącone niezasadnie.

W odpowiedzi na wezwanie, pismem z dnia 10 stycznia 2019 r. pozwany poinformował, że nie widzi podstaw prawnych i faktycznych do zwrotu naliczonych i potrąconych kar umownych.

Pismem z dnia 28 stycznia 2019 r. powód nie zgodził się z odmową zwrotu kar umownych. Podniósł, że kary umowne są rażąco wygórowane, a pozwany nie podniósł jakiegokolwiek szkody, co uzasadnia wniosek o zwrot naliczonych kar umownych, a przynajmniej o ich znaczne miarkowanie.

W odpowiedzi, pismem z dnia 27 lutego 2019 r. pozwany poinformował powoda, że brak jest podstaw do zwrotu przez pozwanego naliczonych kar umownych oraz do pozasądowego miarkowania naliczonych i potrąconych kar umownych.

(dowody: wezwanie powoda z dnia 27 grudnia 2018 r. – k. 93-94, pismo pozwanego z dnia 10 stycznia 2019 r. – k. 95, pismo powoda z dnia 28 stycznia 2019 r. – 96-97, pismo pozwanego z dnia 27 lutego 2019 r. – k. 98)

Powyższy stan faktyczny był w zasadzie bezsporny pomiędzy stronami. Znalazł on potwierdzenie w przedstawionych przez strony dokumentach, które nie były kwestionowane i co do których nie ujawniły się jakiegokolwiek okoliczności, dla których należałoby odmówić im wiarygodności. Potwierdzały go również zeznania świadków D. S. oraz Ł. S., które uznał za wiarygodne i niebudzące wątpliwości.

Sąd pominął zawarty w pozwie wniosek o dopuszczenie dowodu z przesłuchania w charakterze powoda A. M. – Prezesa Zarządu powoda na podstawie art. 233 § 2 k.p.c., wobec jego nieusprawiedliwionego niestawiennictwa na rozprawie w dniu 18 września 2020 r., pomimo prawidłowego wezwania. Sąd postanowił także pominąć dowody zgłoszone przez pełnomocnika powoda na rozprawie w dniu 18 września 2020 r. na podstawie art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 205³ § 2 k.p.c. w zw. z art. 205¹² § 2 k.p.c. jako dowody spóźnione i prowadzące do przedłużenia postępowania. Zarządzeniem z dnia 16 czerwca 2020 r. Sąd zobowiązał powoda do złożenia repliki na odpowiedź na pozew w terminie 14 dni pod rygorem pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów. Powyższych dowodów powód nie zgłosił w replice na odpowiedź na pozew, dlatego podlegały one pominięciu.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Spór pomiędzy stronami sprowadzał się do tego czy pozwany był uprawniony do naliczenia kar umownych, a następnie ich potrącenia z roszczeniem powoda z tytułu wynagrodzenia. W przypadku ustalenia, że pozwany był uprawniony do naliczenia kar umownych, powód podnosił, że powinny one podlegać miarkowaniu, głównie ze względu na to, że były one rażąco wygórowane, a ponadto pozwany nie poniósł szkody w związku z niewykonaniem zobowiązania przez powoda.

Powód w niniejszej sprawie dochodził zapłaty wyłącznie naliczonej i potrąconej kary umownej z umowy nr (...) w wysokości 63.450,00 zł, która w ocenie powoda została naliczona niesłusznie. Powód podnosił, że nie ponosi winy za niewykonanie zobowiązania, które było spowodowane wystąpieniem siły wyższej, czyli zdarzenia, którego wystąpienie było niezależne od strony i któremu nie można zapobiec przy zachowaniu należytej staranności, w związku z czym, na podstawie § 6 ust. 9 umowy, nie ponosi odpowiedzialności za częściowe niewykonanie zobowiązania.

W Kodeksie cywilnym brak jest definicji legalnej siły wyższej. Definicja siły wyższej została wypracowana w orzecznictwie oraz doktrynie (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., III CZP 100/07). Za siłę wyższą należy uznać zdarzenie, które charakteryzuje się występującymi łącznie następującymi cechami:

- zewnętrzne – źródło nie jest zależnie od stron;
- niemożliwe do przewidzenia – zdarzenie nagle i nadzwyczajne;
- którego skutki są niemożliwe do zapobieżenia – niezdolność stron do odparcia nadchodzącego niebezpieczeństwa.

Za przejawy siły wyższej uznaje się trzy grupy zdarzeń: klęski żywiołowe (powodzie, huragany), akty władzy (akty normatywne, decyzje, orzeczenia sądów), zaburzenia życia zbiorowego (wojny, zamieszki, pandemie). Należy przy tym zauważyć, że akty władzy muszą spełniać cechę niemożliwości do przewidzenia. Taka sytuacja będzie miała miejsce np. gdy akt normatywny wchodzi w życie bez *vacatio legis* bądź decyzja lub wyrok są natychmiast wykonalne.

W praktyce stosunków kontraktowych, strony często ustalają w umowie co rozumieją pod pojęciem siły wyższej oraz określają zdarzenia, jakie siłą wyższą w rozumieniu stron nie są. W umowie nr (...) strony dokonały takiego określenia w § 6 ust. 9.

W okolicznościach niniejszej sprawy należy zauważyć, że powód jest profesjonalnym podmiotem działającym na rynku. Wobec tego, obiektywnie można wymagać od niego znajomości przepisów oraz zakresu ich regulacji dotyczących przedmiotu jego działalności. Powód podnosił, że częściowe niewykonanie świadczenia nastąpiło z przyczyn niezależnych od niego, wskutek zaprzestania produkcji silnika 2.0. EcoBoost 240KM, których to okoliczności w dacie podpisania umowy powód nie mógł przewidzieć. Należy w tym miejscu zauważyć, że data wejścia w życie normy emisji spalin EURO 6.2. została podana w rozporządzeniu Komisji Europejskiej nr 459/2012 z dnia 29 maja 2012 r. oraz rozporządzeniu Komisji Europejskiej nr 136/2014 z dnia 11 lutego 2014 r. Powód, jako profesjonalista, powinien posiadać wiedzę o dacie wejścia w życie powyższych norm oraz o potencjalnych konsekwencjach w zakresie komplikacji w produkcji silników napędowych o dużych mocach. W toku postępowania inni zainteresowani wykonawcy, z uwagi na wejście w życie nowej normy emisji spalin, składali zapytania w przedmiocie możliwości przesunięcia terminu składania ofert oraz o możliwość dopuszczenia pojazdów z mniejszą mocą silnika niż wymagane. Powód złożył zapytanie jedynie w przedmiocie zapisów dotyczących kar umownych.

Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie nie doszło do zdarzenia, które można by zakwalifikować jako siłę wyższą. Wejście w życie nowej normy emisji spalin EURO 6.2. oraz konsekwencje, jakie spowodowała ona na rynku, nie było zdarzeniem niemożliwym do przewidzenia. Ponadto, w ostatnim zdaniu § 6 ust. 9 umowy nr (...), strony postanowiły, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy wynikające z niewykonania zobowiązania wobec Wykonawcy przez jego kooperantów, nie stanowi siły wyższej. Zatem okoliczność, że na dzień

1 sierpnia 2018 r. była możliwość złożenia zamówienia w (...) sp. z o.o. na przedmiotowe pojazdy, które (...) sp. z o.o. następnie wycofał z oferty, może stanowić jedynie podstawę do uznania, że powód nie wykonał zobowiązania z winy swojego kooperanta. Powodowi może przysługiwać z tego tytułu ewentualne roszczenie odszkodowawcze w stosunku do (...) sp. z o.o., natomiast wycofanie przedmiotowych silników z produkcji jest okolicznością bez znaczenia dla pozwanego, który oczekiwał terminowego dostarczenia zamówionych pojazdów o specyfice określonej w umowie łączącej strony.

Niezasadne jest także twierdzenie powoda, że w niniejszej sprawie powinien mieć zastosowanie art. 475 k.c. Zgodnie z § 1 tego artykułu, jeżeli świadczenie stało się niemożliwe skutkiem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, zobowiązanie wygasa. Powód w swojej ofercie sam zaproponował przedmiotowe pojazdy, podczas gdy istniało ryzyko, że silniki o takiej mocy mogą nie spełniać warunków normy EURO 6.2. Należy zauważyć, że powód przedstawił ofertę na pojazdy posiadające mocniejsze silniki (240 KM), niż było to wymagane (218 KM). Powód nie był w żaden sposób zobowiązany do przedstawienia oferty na pojazdy marki F.. Jako przedsiębiorca, którego obowiązuje staranność zawodowa, winien zapytać swojego kooperanta o wpływ wejścia w życie normy EURO 6.2. na produkcję samochodów będących przedmiotem oferty. Powód mógł także rozeznaczyć się na rynku wśród innych producentów. Powód nie wykazał, aby niemożliwym było zakupienie na rynku pojazdu spełniającego normy wymagane przez zamawiającego (również innej marki), nie przedstawił także dowodów, że kierował zapytania do innych producentów lub dilerów. (...) sp. z o.o. przyjęło zamówienie od powoda lub zapewniło, że zrealizuje jego zamówienie, a niespełnienie norm (nie przejście badań) stanowiło zaskoczenie także dla producenta, powodowi może przysługiwać ewentualne roszczenie odszkodowawcze od kooperanta. Dodatkowo, inne podmioty zamierzające złożyć ofertę w przetargu miały świadomości komplikacji spowodowanych wejściem w życie nowej normy emisji spalin. Ryzyko, że producent nie wykona zamówionego produktu ponosił w tej sytuacji powód. Dlatego też, w ocenie Sądu świadczenie powoda nie stało się niemożliwe wskutek okoliczności, za które nie ponosił on odpowiedzialności. Co więcej, wskutek podjętych przez powoda działań, udało mu się znaleźć na rynku samochód, który spełniał specyfikację z umowy, co tym bardziej świadczy o tym, że świadczenie nie było niemożliwe. Zaprzestanie produkcji określonych pojazdów nie oznacza, że nie było na rynku wcześniej wyprodukowanych egzemplarzy. Z tych powodów, Sąd uznał, że w niniejszej sprawie nie ma zastosowania art. 475 § 1 k.c.

Powód podnosił, że kara umowna została naliczona niesłusznie, wobec faktu, że pozwany nie poniósł żadnej szkody wskutek częściowego niewykonania zobowiązania przez powoda, argumentując, że powstanie szkody jest niezbędną przesłanką do naliczenia kary umownej.

Wedle art. 483 § 1 k.c. można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Zgodnie z art. 484 § 1 k.c., w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody. R. legis wprowadzenia do polskiego systemu prawnego instytucji kary umownej było określenie z góry wysokości odszkodowania w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania w celu ułatwienia i przyspieszenia jego dochodzenia przed sądem bez konieczności wykazywania powstania szkody oraz szacowania jej wysokości.

Zgodnie z przyjętym w doktrynie stanowiskiem przesłankami żądania kary umownej jest istnienie skutecznego postanowienia umownego, kreującego obowiązek świadczenia kary oraz spełnienie przesłanek odpowiedzialności kontraktowej. Wierzyciel dochodzący zapłaty kary umownej musi wykazać fakt niewykonania zobowiązania przez dłużnika oraz prawidłowość zastrzeżenia kary umownej. (W. Borysiuk, w: Kodeks Cywilny. Komentarz 2020, wyd. 25, red. K. Osajda, C.H. Beck). Sąd podziela także stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 6 listopada 2003 r. o sygn. akt III CZP 61/03, mającej moc zasady prawnej, w której Sąd Najwyższy stwierdził, iż zastrzeżenie kary umownej na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania nie zwalnia dłużnika z obowiązku jej zapłaty w razie wykazania, że wierzyciel nie poniósł szkody.

Jednakże rozważania czy pozwany był uprawniony do naliczenia kary umownej ze względu na powstałą szkodę, przy ustalonym stanie faktycznym, są zdaniem Sądu bezzasadne. W ocenie Sądu bowiem, pozwany poniósł szkodę.

Należy zauważyć, że jednostki takie jak Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego nie działają w celu osiągnięcia korzyści gospodarczych, a są powołane w celu realizowania celów ustawowych, których nie da się określić wymierną korzyścią majątkową. Szkodą pozwanego było to, że nie mógł korzystać z pojazdów, które według umowy miały mu być dostarczone przez powoda w terminie ustalonym w umowie, co utrudniało mu realizowanie celów publicznych. Pozwany poniósł w tym przypadku szkodę niematerialną w interesie publicznym. Należy także mieć na uwadze, że pozwany, organizując postępowanie przetargowe poniósł określone koszty organizacyjne, licząc na zawarcie i zrealizowanie najkorzystniejszej umowy. Dlatego też ustalona przez strony kara umowna stanowi surogat odszkodowania.

Zawierając Umowę strony określiły i wyraziły zgodę na wskazaną w niej wysokość kary umownej, która miała stanowić ekwiwalent poniesionych strat przez pozwanego. Powód częściowo (w 80% procentach) nie wykonał swojego zobowiązania, dlatego też na podstawie § 6 ust. 12 umowy pozwany miał prawo odstąpić od umowy z przyczyn leżących po stronie powoda i naliczyć karę umowną w wysokości wskazanej w § 6 ust. 4 umowy. Pozwany wykazał w niniejszej sprawie istnienie ważnego postanowienia umownego, przewidującego możliwości naliczenia kary umownej oraz fakt częściowego niewykonania umowy przez powoda, przez co na podstawie § 6 ust. 4 był uprawniony do naliczenia kary umownej.

Sąd nie podzielił także zarzutów powoda, że pozwany na podstawie umowy nie był zobowiązany do naliczenia kary umownej, a jedynie miał taką możliwość. Skoro powód, zawierając umowę, przyznał pozwanemu takie uprawnienie, nie powinien podnosić zarzutów, gdy pozwany je realizuje. W praktyce nie spotyka się zapisów, że jedna ze stron jest zobowiązana do naliczenia kary umownej, najczęściej jest to uprawnienie, z którego strona może, lecz nie musi skorzystać, nie można jednak czynić zarzutu z tego, że druga strona realizuje korzystne dla niej zapisy umowy. Ponadto, zgodnie z art. 42 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, jednostki sektora finansów publicznych (jaką jest pozwany) są obowiązane do ustalania przypadających im należności pieniężnych, w tym mających charakter cywilnoprawny oraz terminowego podejmowania w stosunku do zobowiązanych czynności zmierzających do wykonania zobowiązania. Powyższy przepis nakładał więc obowiązek na pozwanego dochodzenia kary umownej.

Pozwany podnosił również zarzut, że przewidziane w umowie kary umowne są rażąco wygórowane i na podstawie art. 484 § 2 k.c. powinny podlegać miarkowaniu. W art. 484 § 2 k.c. ustawodawca przewidział możliwość zmniejszenia kary umownej, przy wystąpieniu jednej z dwóch równorzędnych i rozłącznych przesłanek, a mianowicie jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane lub jeżeli zastrzeżona kara umowna jest rażąco wygórowana.

W ocenie Sądu ustalona w § 6 ust. 4 umowy kara umowna w wysokości 10 % wartości wynagrodzenia nie jest karą rażąco wygórowaną. Użyte przez ustawodawcę sformułowanie „rażąco wygórowana” jest zwrotem niedookreślonym. Aby kara umowna była rażąco wygórowana musi być ewidentnie niewspółmierna w okolicznościach konkretnej sprawy. Zastrzeżenie kary umownej w wysokości 10% przysługującego powodowi wynagrodzenia, uwzględniając okoliczności niniejszej sprawy oraz szkodę pozwanego, w ocenie Sądu nie jest karą niewspółmierną do okoliczności. Zgodnie z § 6 ust. 4 pozwany mógł naliczyć karę umowną w przypadku odstąpienia w całości bądź w części od umowy z przyczyn leżących po stronie powoda. A zatem, podstawą do naliczenia mogło być również częściowe odstąpienie od umowy przez pozwanego, tak jak w realiach sprawy niniejszej, co również nie powinno wpływać na miarkowanie kary umownej ze względu na jej rażąco wygórowanie. Podobnie kara umowna naliczona na podstawie § 6 ust. 2 za częściowe wykonanie umowy z przekroczeniem terminu określonego w § 4 ust. 1 w ocenie Sądu nie jest rażąco wygórowana.

Powód w niniejszej sprawie wykonał zobowiązanie w 20%, dostarczając jeden z pięciu zamówionych pojazdów. Powyższe może świadczyć o tym, że powód nie wykonał zobowiązania w znacznej części, co jest przesłanką do miarkowania kary umownej na podstawie art. 484 § 2 k.c. Należy jednak zauważyć, że dopuszczalność miarkowania kary umownej ze względu na wykonanie zobowiązania w znacznej części opiera się na założeniu, że częściowe wykonanie zobowiązania zaspokaja w jakikolwiek sposób godny ochrony interes wierzyciela (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2011 r., IV CSK 401/10). Można przyjąć, że wykonanie zobowiązania „w znacznej części” oznacza zaspokojenie interesu wierzyciela w zakresie, w jakim zobowiązanie zostało wykonane. Powyższe mogłoby

świadczyć, że powód mógłby domagać się miarkowania kary umownej w zakresie, w jakim zobowiązanie wykonał. Sąd podziela jednak pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 2 lutego 2012 r., w sprawie o sygn. akt I ACa 1392/11, iż zmniejszenie (miarkowanie) wysokości kary umownej możliwe jest tylko i wyłącznie na wniosek lub merytoryczny zarzut pozwanego, konkretnie sprecyzowany i udowodniony stosownie do treści art. 6 k.c. Brak sformułowania przez pozwanego takiego wniosku lub zarzutu uniemożliwia sądowi dokonanie zmniejszenia wysokości dochodzonej w procesie kary umownej. W niniejszej sprawie powód nie wnosił o miarkowanie kary umownej z uwagi na stopień wykonania zobowiązania, a zatem Sąd nie znalazł podstaw do stosownego zmniejszenia kary umownej na tej podstawie.

Uwzględniając powyższe rozważania, Sąd uznał, że pozwany był uprawniony do częściowego odstąpienia od umowy z winy powoda oraz do naliczenia kar umownych zarówno na podstawie § 6 ust. 4, jak i § 6 ust. 2 umowy.

Powód mógł także dokonać potrącenia na podstawie art. 498 § 1 k.c. swojej wierzytelności z tytułu kary umownej z wierzytelnością powoda z tytułu wynagrodzenia za wykonanie umów łączących strony, co skutkowało umorzeniem obu wierzytelności nawzajem do wysokości wierzytelności pozwanego (art. 498 § 2 k.c.). Sam powód w piśmie kierowanym do pozwanego wyraził zgodę na dokonanie potrącenia.

Z powyższych względów, Sąd uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd oparł na treści art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Natomiast według art. 98 § 3 k.p.c. do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony. Wobec oddalenia powództwa, pozwany wygrał sprawę w całości

Z uwagi na powyższe, powód obowiązany jest zwrócić pozwanemu poniesione przez niego koszty procesu. Na koszty złożyła się kwota 5.400,00 zł z tytułu zastępstwa procesowego przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, ustalona na podstawie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Mając na uwadze wszystkie przytoczone w niniejszym uzasadnieniu okoliczności faktyczne i prawne, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Sygn. akt I C 2174/20

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem proszę doręczyć pełnomocnikowi powoda (bez pouczenia).

W., 25 października 2020 roku